

Розвиток координаційних здібностей у дітей старшого дошкільного віку
засобом спортивної гри баскетбол

Хлус^оН.^оО.

Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженка

Анотація. *Мета роботи* - теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність системи роботи з розвитку координаційних здібностей дітей старшого дошкільного віку засобом спортивної гри баскетбол. **Матеріал і методи.** У дослідженні взяли участь 24 дитини старшого дошкільного віку (дві старші групи). На констатувальному етапі з дітей старшого дошкільного віку було сформовано дві групи (контрольну (КГ) – 12 дітей та експериментальну групу (ЕГ) – 12 дітей). КГ та ЕГ працювали за освітньою програмою «Впевнений старт», але в ЕГ було впроваджено систему роботи з розвитку координаційних здібностей дітей старшого дошкільного віку засобом спортивної гри баскетбол. Під час дослідження були розроблені критерії, показники та рівні розвитку координаційних здібностей дітей старшого дошкільного віку. **Методи дослідження:** теоретичний аналіз науково-методичної літератури, педагогічний експеримент, контрольні випробування (дослідження рівня розвитку рівноваги методикою «Фламінго»; рівня розвитку координації «Човниковим бігом 3×10 м»; рівня розвитку спритності методикою «Підкидання та ловіння м'яча»), методи математичної статистики. **Результати.** На констатувальному етапі педагогічного експерименту отримали такі показники загального рівня розвитку координаційних здібностей у дітей старшого дошкільного віку: в КГ високим рівнем розвитку координаційних здібностей володіли 26 % дітей, середнім рівнем – 32 %, низьким рівнем – 42 % дітей старшого дошкільного віку. В ЕГ високий рівень розвитку координаційних здібностей мали також 26 % дітей, середній рівень – 31 %, низький рівень – 43 % дітей. Звернули увагу на те, що показники КГ та ЕГ знаходяться на однаковому рівні. На формуальному етапі педагогічного експерименту була розроблена система роботи з розвитку координаційних здібностей дітей старшого дошкільного віку засобом спортивної гри баскетбол під назвою «Баскетбол для дошкільників». Дана система роботи впроваджувалася в три етапи: підготовчому, основному та заключному. Кожний етап включав розробку заходів з дітьми, педагогами та батьками. На контрольному етапі експерименту було отримано наступні результати: в КГ низький рівень координаційних здібностей мають 38 %, середній рівень – 34 %, високий рівень – 28 % дітей. В ЕГ низький рівень координаційних здібностей мають 21 %, середній рівень – 42 %, високий рівень – 37 % дітей. Таким чином, спостерігаємо значне покращення показників в ЕГ, а показники в КГ залишилися майже на тому ж рівні, що і на констатувальному етапі. **Висновки.** Впроваджена нами система роботи з розвитку координаційних здібностей дітей старшого дошкільного віку засобом спортивної гри баскетбол, виявилася ефективною. Кінцеві результати дослідження підтвердили висунуту гіпотезу і показали, що використання спортивної гри баскетбол в процесі фізкультурно-оздоровчої роботи в закладах дошкільної освіти ефективно.

Ключові слова: баскетбол; діти старшого дошкільного віку; координаційні здібності; система роботи.

Вступ. Відповідно до Закону України «Про дошкільну освіту» вимоги до рівня розвитку, виховання, навчання дітей

дошкільного віку визначаються Базовим компонентом дошкільної освіти (2021 р) і реалізуються такими чинними освітніми програмами: програмою для дітей від 2 до 7 років «Дитина» (2020), «Впевнений

старт» (2017), програмою розвитку дитини від народження до шести років «Я у Світі» (2019) визначено, що період дошкільця є базовим етапом фізичного, психологічного та соціального становлення дитячої особистості, а тому очевидно є пріоритетність фізичного виховання саме в цьому віці. У контексті наступності маємо чітко усвідомити: фізичне виховання дітей дошкільного віку здійснюється задля його оздоровчої та обов'язково розвивальної функцій, завдяки чому діти набувають фізичної готовності до навчання в школі. Фізична готовність як одна з найголовніших складових загальної готовності до шкільного навчання визначається станом здоров'я майбутнього першокласника, рівнем його рухових умінь, координаційних здібностей, розвитком фізичних якостей, сформованістю самообслуговування та культурно-гігієнічних навичок, правильною поставою, самостійністю і творчістю в руховій сфері.

У листі МОН України від 16.08.2018 р. № 1/9–563 «Фізичний розвиток дітей в умовах дошкільного навчального закладу» йдеться мова про те, що протягом дня в ЗДО необхідно проводити рухливі ігри різних видів: сюжетні й безсюжетні, ігри змагального типу, ігри спортивного характеру (баскетбол, футбол, городки, бадмінтон, настільний теніс, хокей з м'ячем і шайбою) та вправи спортивного характеру (їзда на велосипеді, катання на санчатах, ковзанах, ходьба на лижах), забави (кільцекид, кеглі) тощо.

Ігри та вправи спортивного характеру представляють великий розділ у фізичному вихованні дітей дошкільного віку. Вони зміцнюють здоров'я дитини, розвивають координаційні здібності, рухові якості, навички, удосконалюють ритмічність і точність рухів, сприяють поліпшенню діяльності основних фізіологічних систем організму (нервової, серцево-судинної, дихальної), покращують фізичний розвиток дітей, виховують морально-вольові якості (Драчук, et al., 2022).

Відомими науковцями Вільчковським, Е. С., та Курком, О. І. (2019) доведено, що в період дошкільного дитинства закладається база для розвитку координаційних здібностей, діти набувають знань, умінь і навичок з виконання вправ на координацію. Даний період дитинства називається «сенситивним» для розвитку координаційних здібностей. Якщо в цей період добре розвиваються координаційні здібності, то це є необхідною передумовою для благополучного навчання дітей дошкільного віку фізичним вправам (Лях, 2003; Майорова, 2006).

Координаційні здібності сприяють керівництву рухами, відбувається покращення рухового досвіду дітей старшого дошкільного віку. Розвиток координаційних здібностей відбувається більш інтенсивно під час виконання фізичних вправ, які виконуються в ускладнених умовах та потребують раптової зміни техніки виконання руху, з додатковими завданнями, виконання вправ з одним предметом та з різними предметами спортивного обладнання та інвентарю (Маслюк, 2017) Сотніченко, 2017).

Одним з найсприятливішим методом для покращення координаційних здібностей для дітей старшого дошкільного віку є вправи та ігри з м'ячем, тобто з елементами спортивних ігор (Левінець, 2021; Курок, et al., 2023). В процесі вивчення дітьми старшого дошкільного віку вправ та ігор з м'ячем, рухові навички використовуються дітьми в ігровій діяльності, переносяться на дії з предметами в побутових умовах, тобто стають важливим складовим компонентом їхньої повсякденної рухової активності. Все це сприяє покращенню орієнтування у просторі, що так важливо для загального розвитку координаційних здібностей для дітей дошкільного віку. Тому для покращення координаційних здібностей дітей старшого дошкільного віку було розглянуто питання розроблення системи роботи з використання елементів

спортивної гри баскетбол (Немченко, 2013; Цимбалюк et al., 2022).

Мета дослідження: теоретично обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність системи роботи з розвитку координаційних здібностей в дітей старшого дошкільного віку засобом спортивної гри баскетбол.

Завдання дослідження:

1. Дослідити вихідні показники рівня розвитку координаційних здібностей в дітей старшого дошкільного віку.
2. Підібрати критерії, показники та рівні розвитку координаційних здібностей в дітей старшого дошкільного віку.
3. Розробити систему роботи з розвитку координаційних здібностей в дітей старшого дошкільного віку засобом спортивної гри баскетбол.

Зв'язок дослідження з науковими програмами, планами, темами. Дослідження виконано відповідно до науково-дослідної теми кафедри теорії і методики дошкільної освіти Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка «Оптимізація освітньо-виховного процесу в закладі дошкільної освіти», RK 0120U100787.

Матеріал і методи дослідження. З метою виявлення рівня розвитку координаційних здібностей дітей старшого

дошкільного віку нами було проведено педагогічний експеримент, який здійснювався з січня до червня 2023 р. на базі закладу дошкільної освіти № 17 «Радість» м. Суми. У дослідженні взяли участь діти старшого дошкільного віку у кількості 24 дитини (дві старші групи). На констатувальному етапі з дітей старшого дошкільного віку було сформовано дві групи (контрольну (КГ) – 12 дітей та експериментальну групу (ЕГ) – 12 дітей). Контрольна та експериментальна групи працювали за освітньою програмою «Впевнений старт», в ЕГ було впроваджено систему роботи з розвитку координаційних здібностей дітей старшого дошкільного віку засобом спортивної гри баскетбол.

Для оцінювання рівня розвитку рівноваги в дітей старшого дошкільного віку використовували тест «Фламінго», рівня розвитку координації – тест «Човниковий» біг 3×10 м, рівня розвитку спритності – тест «Підкидання та ловіння м'яча».

Під час дослідження були використані критерії, показники та рівні розвитку координаційних здібностей в дітей старшого дошкільного віку, розроблені Є. С. Вільчковським, О. І. Курком які представлено в табл. 1.

Таблиця 1

Критерії розвитку координаційних здібностей у дітей старшого дошкільного віку (за Є. С. Вільчковським, О. І. Курком)

№	Критерії розвитку координаційних здібностей в дітей старшого дошкільного віку
1.	Координаційна складність рухів
2.	Спритність рухів
3.	Рівновага

Рівні та показники розвитку координаційних здібностей 2 дітей старшого дошкільного віку (за Є. С. Вільчковським, О. І. Курком) представлено в табл. 2.

Метою констатувального етапу експерименту було визначити вихідний рівень розвитку координаційних здібностей у дітей старшого дошкільного віку. На цьому етапі передбачалося виконання таких завдань: підібрати

відповідні тести щодо визначення рівня розвитку координаційних здібностей у дітей старшого дошкільного віку; виявити особливості розвитку координаційних здібностей (рівноваги, координації рухів та спритності) дітей старшого дошкільного віку; поділити дітей старшого дошкільного віку на контрольну та експериментальну групи; зіставити отримані показники експериментальної та контрольної груп.

На формувальному етапі експерименту була розроблена система роботи з розвитку координаційних

здібностей у дітей старшого дошкільного віку засобом спортивної гри баскетбол під назвою «Баскетбол для дошкільників».

Таблиця 2

Рівні та показники розвитку координаційних здібностей у дітей старшого дошкільного віку (за Є. С. Вільчковським, О. І. Курком)

Рівні	Показники
I рівень – високий (8–7 балів)	Дитина виконує всі запропоновані завдання на високому рівні, без ознак втоми, активно поводить себе при виконанні тестів, вміє слухати методиста з фізичної культури, розуміє надані інструкції та виконує всі завдання без помилок.
II рівень – середній (6–4 балів)	Дитина виконує всі запропоновані завдання на середньому або високому рівні (не було виконання запропонованого завдання на низькому рівні), без ознак втоми, припускається помилок при засвоєнні методиста з фізичної культури.
III рівень – низький (3–0 балів)	Дитина виконує одне чи кілька завдань на низькому рівні, перевтомлюється, проявляє бездіяльність чи неухважність, має негативну реакцію у разі не вдалого виконання завдань.

Мета розробленої системи роботи з розвитку координаційних здібностей у дітей старшого дошкільного віку засобом спортивної гри баскетбол:

- ознайомити дітей старшого дошкільного віку зі спортивною грою баскетбол, надати їм знання про основні правила, спортивний інвентар та основні прийоми ведення, ловіння та передачі баскетбольного м'яча;
- залучення елементів спортивної гри баскетбол в різні форми роботи в закладі дошкільної освіти, що дає можливість підвищити інтерес дітей старшого дошкільного віку до спортивної гри баскетбол.

Учасники розробленої системи роботи з розвитку координаційних здібностей у дітей старшого дошкільного віку засобом спортивної гри баскетбол: інструктор з фізичної культури, діти старшої групи «Барвінок», вихователі, батьки. Терміни проведення: 4 місяці. Зміст системи роботи «Баскетбол для дошкільників» представлено в таблиці 3.

В розробленій системі роботи з розвитку координаційних здібностей у дітей старшого дошкільного віку засобом спортивної гри баскетбол до занять з фізичної культури були включені ігрові вправи з елементами спортивної гри баскетбол (з баскетбольним м'ячем). Всі розроблені вправи з баскетбольним м'ячем

поділили на: вправи для рук та плечового поясу та вправи для ніг і м'язів всього тіла.

Для оцінки рівня розвитку рук та плечового поясу:

- підкинути м'яч, зробити два кола долонями перед собою, зловити м'яч;
- підкинути м'яч, зробити колові оберти долонями за спиною, зловити м'яч;
- кидки м'яча двома руками від грудей в кільце.

Для оцінки рівня розвитку ніг та м'язів всього тіла:

- ведення м'яча однією рукою по прямій лінії (10 м);
- передача м'яча двома руками один одному;
- кидки м'яча двома руками із-за спини в кільце.

В нашій системі роботи з розвитку координаційних здібностей у дітей старшого дошкільного віку засобом спортивної гри баскетбол були розроблені комплекси ігрових вправ з баскетбольним м'ячем, які використовувалися під час занять з фізичної культури в закладі дошкільної освіти.

В систему роботи входило календарне планування занять з фізичної культури, до яких були і були включені розроблені комплекси ігрових вправ з баскетбольним м'ячем. Зазначені комплекси вправ з баскетбольним м'ячем

були апробовані та проаналізовані щодо дітей старшого дошкільного віку. формування координаційних здібностей в

Таблиця 3

Зміст системи роботи «Баскетбол для дошкільників»

№ п/п	Заходи
Підготовчий етап	<p>Лютий</p> <ul style="list-style-type: none"> – Бесіди з дітьми на тему: «Що таке баскетбол?», «Основні правила гри у спортивну гру баскетбол»; – Ознайомлення дітей з презентацією «Баскетбол для дітей старшого дошкільного віку»; – Придбання баскетбольної форми та виготовлення атрибутики для спортивної гри баскетбол (емблема, девіз, вивчення назви команди); – Вивчення та виготовлення атрибутики для пальчикових ігор на тему спортивної гри баскетбол; – Ознайомлення дітей з презентацією «Історія виникнення спортивної гри баскетбол». – Ознайомлення дітей старшого дошкільного віку з художньою літературою про спортивну гру баскетбол; – Екскурсія до дитячої юнацької спортивної школи «Барса», відділення «Баскетбол»; – Виготовлення атрибутики для пальчикової гри «Юні баскетболісти»; – Мульткінозал «Я люблю баскетбол».
Основний етап	<p>Березень</p> <ul style="list-style-type: none"> – Загальнорозвивальні вправи на степ-платформах для розвитку координаційних здібностей; – Включення рухливих ігор, естафет та спортивних вправ з елементами спортивної гри баскетбол в освітній процес під час прогулянки та самостійної діяльності дітей старшого дошкільного віку; – Образотворча діяльність дітей та батьків на тему «Граємо разом в баскетбол»; – Образотворча діяльність дітей «Спортивні ігри»; – Рухлива гра «Передача та ведення м'яча».
Заключний етап	<p>Квітень – травень</p> <ul style="list-style-type: none"> – Гра «Що, де, коли?» для педагогів з тематики баскетболу; – Виготовлення атрибутики для пальчикової гри «Юні баскетболісти»; – Спільна образотворча діяльність дітей та батьків на тему «Спортивна гра баскетбол на моєму малюнку»; – Рухливі ігри, естафети, спортивні вправи для дітей старшого дошкільного віку з елементами спортивної гри баскетбол; – Аплікація з фотографіями дітей старшого дошкільного віку «Наша команда грає в баскетбол»; – Виступ відомих спортсменів-баскетболістів на міському методичному об'єднанні для вихователів та інструкторів з фізичної культури ЗДО «Основні провила гри в баскетбол»; – Настільне лото «Збери команду баскетболістів»; – Повідомлення та консультації в мережі Internet для батьків «Граємо в спортивні ігри з дитинства».

Один з основних напрямів реалізації нашої системи роботи – це робота з освіти педагогів та батьків. Були проведені консультації на тему «Рухливі ігри та естафети з баскетбольним м'ячем, які сприяють розвитку координаційних здібностей дітей старшого дошкільного віку». Рухливі ігри та естафети з баскетбольним м'ячем та елементами спортивної гри баскетбол були включені до різних організаційних форм роботи в закладі дошкільної освіти: під час прогулянки, самостійної рухової діяльності дітей, під час перерв між

заняттями тощо. З педагогами закладу дошкільної освіти та батьками вихованців були проведені консультації, семінари та майстер-класи. Під час зазначених заходів обговорювалися такі проблеми:

- система роботи з розвитку координаційних здібностей в дітей старшого дошкільного віку;
- особливості системи роботи та змісту проведення рухливих ігор та естафет з баскетбольним м'ячем та елементами спортивної гри баскетбол для дітей старшого дошкільного віку.

Для педагогів закладу дошкільної освіти було розроблено картотеку рухливих ігор та естафет з баскетбольним м'ячем. Педагоги на практиці грали в рухливі ігри та естафети, які були в картотеці. Ігри з картотеки вихователі проводили під час самостійної рухової активності дітей старшого дошкільного віку під час прогулянки.

Розроблені комплекси вправ з баскетбольним м'ячем та елементами спортивної гри баскетбол, були поділені на п'ять блоків: комплекс вправ з розвитку «почуття м'яча»; навчання дітей веденню баскетбольного м'яча різними способами; навчання дітей передачам баскетбольного м'яча різними способами; навчання дітей ловінню та киданню баскетбольного м'яча різними способами; комбіновані вправи, які спрямовані на закріплення та вдосконалення елементів спортивної гри баскетбол.

Заняття з фізичної культури, під час яких використовувалися елементи гри в баскетбол, були поділені на:

1. навчальні (для ознайомлення з новим матеріалом);
2. заняття змішаного типу (заняття, спрямовані на закріплення вже відомих елементів спортивної гри баскетбол);
3. варіативні заняття (з використанням більш складних варіантів вже освоєних рухових дій);
4. тренувальні заняття (входять значна кількість естафет, змагальних вправ та рухливих ігор з елементами спортивної гри баскетбол, які спрямовані на розвиток координаційних здібностей).

Результати дослідження та їх обговорення. Провівши з дітьми обох груп тестування на виявлення рівня розвитку координаційних здібностей отримали загальний рівень розвитку координаційних здібностей у дітей старшого дошкільного віку на констатувальному етапі дослідження (табл. 4).

Таблиця 4

Загальний рівень розвитку координаційних здібностей у дітей старшого дошкільного віку на констатувальному етапі дослідження

Група	Рівень розвитку координаційних здібностей		
	Низький рівень	Середній рівень	Високий рівень
КГ (n=12)	42 %	32 %	26 %
ЕГ (n=12)	43 %	31 %	26 %

Щодо дослідження рівня розвитку координаційних здібностей на констатувальному етапі експерименту показники в обох групах знаходяться майже на однаковому рівні. Зазначемо, що дуже значний відсоток дітей мають середній та низький рівень координаційних здібностей. Основна причина низьких показників – відсутність цілеспрямованої, планомірної, систематичної роботи з розвитку координаційних здібностей у сучасних закладах дошкільної освіти.

Під час впровадження розробленої системи роботи з розвитку координаційних здібностей у дітей старшого дошкільного віку засобом спортивної гри баскетбол було досягнуто

таких результатів: діти старшого дошкільного віку опанували теоретичні та практичні знання, вивчили спрощені правила та елементи спортивної гри баскетбол; збільшився рівень рухової активності, сформувалися такі морально-вольові якості, як дисциплінованість, витримка, колективізм, цілеспрямованість тощо.

На контрольному етапі експерименту після повторного проведення тестування на виявлення показників координаційних здібностей у дітей експериментальної групи отримали показники загального рівня розвитку координаційних здібностей, представлені в табл. 5.

Загальний рівень розвитку координаційних здібностей дітей КГ та ЕГ на контрольному етапі дослідження

Група	Рівень розвитку координаційних здібностей		
	Низький рівень	Середній рівень	Високий рівень
КГ (n=12)	38 %	34 %	28 %
ЕГ (n=12)	21 %	42 %	37 %

Таблиця 6

Відсоткове співвідношення показників загального рівня розвитку координаційних здібностей дітей КГ та ЕГ на констатувальному та контрольному етапах експерименту

Групи	Рівні розвитку координаційних здібностей					
	Констатувальний етап			Контрольний етап		
	високий рівень	середній рівень	низький рівень	високий рівень	середній рівень	низький рівень
КГ (n=12)	26 %	32 %	42 %	28 %	32 %	40 %
ЕГ (n=12)	26 %	31 %	43 %	42 %	37 %	21 %

За даними таблиці 6. видно, що показники ЕГ після проведення педагогічного експерименту помітно покращилися. При порівнянні показників ЕГ на констатувальному та контрольному етапах експерименту прослідковується те, що показники покращилися приблизно на 50 %.

В КГ на констатувальному етапі експерименту високий рівень розвитку координаційних здібностей мали 26 % дітей, середній рівень – 32 %, низький рівень – 42 % дітей старшого дошкільного віку. На контрольному етапі експерименту показники майже не покращилися, тобто високий рівень розвитку координаційних здібностей мали 28 % дітей, середній рівень залишився на тих самих позиціях – 32 % дітей, низький рівень розвитку координаційних здібностей покращився лише на 2 % (з 42 % до 40 %).

Щодо ЕГ, то на початку експерименту мали високий рівень розвитку координаційних здібностей 26 % дітей, на кінець експерименту – 42 %, тобто показник покращився в 1,5 рази. Середній рівень розвитку координаційних здібностей покращився на 6 % (з 31 % до 37 %). Низький рівень на початку експерименту був 43 %, а на кінець експерименту – 21 % дітей. Порівнюючи

показники ЕГ на констатувальному та контрольному етапах експерименту, можна зробити висновок, про те, що показники розвитку координаційних здібностей помітно змінилися на краще.

Висновки. Після проведення педагогічного експерименту для дослідження рівня розвитку координаційних здібностей дітей старшого дошкільного віку засобом спортивної гри баскетбол отримали такі висновки:

1. Отримані на констатувальному етапі результати свідчать про однорідність експериментальних груп та значний відсоток дітей, які мають середній та низький рівень координаційних здібностей. Співвідношення середнього та низького рівнів розвитку координаційних здібностей було приблизно однаково. Високий рівень розвитку координаційних здібностей є у КГ та ЕГ, але його частка незначна.

2. Після впровадження системи роботи з розвитку координаційних здібностей у дітей старшого дошкільного віку засобом спортивної гри баскетбол на контрольному етапі експерименту було проведено повторне тестування. За період педагогічного експерименту рівень розвитку координаційних здібностей дітей ЕГ суттєво змінилися, тоді як у КГ

відбулися незначні зміни показників. Аналіз результатів тестування показав, що за всіма досліджуваними показниками діти ЕГ показали достовірно кращі результати порівняно зі своїми однолітками КГ.

Система роботи, організована нами з розвитку координаційних здібностей дітей засобом спортивної гри баскетбол, виявилася ефективною. Кінцеві результати дослідження показали, що використання засобів спортивної гри баскетбол може знаходити широке застосування в закладах дошкільної освіти.

Перспективи подальших досліджень вбачаються в розробленні системи роботи щодо підвищення інтересу у дітей старшого дошкільного віку до занять фізичною культурою рухливими іграми з елементами спортивних.

Конфлікт інтересів. Автори відзначають, що не існує ніякого конфлікту інтересів.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

- Вільчковський, Е. С., Курок, О. І., & Хлус, Н. О. (2023). *Діагностичні методики оцінювання фізичного стану дітей дошкільного віку та профілактичні вправи щодо його покращення*: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Твори».
- Вільчковський, Е. С., & Курок О. І. (2019). *Теорія і методика фізичного виховання дітей дошкільного віку*: підручник. Суми: ПФ «Університетська книга».
- Драчук, А. І., Хлус, Н. О., Москаленко, І. М., & Капелько Л. Г. (2022). *Методичні рекомендації до організації ігор та вправ спортивного характеру в закладах дошкільної освіти*. Вінниця: ТОВ «Твори».
- Кононко, О. Л. (Ed.). (2019). Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі». Київ: ТОВ «МЦФЕР-Україна».
- Курок, О. І., Хлус, Н. О., & Тітаренко, С. А. (2023). *Рухливі та спортивні ігри для дітей дошкільного віку* (курс лекцій): навчальний посібник. Вінниця : ТОВ «Твори».
- Левінець, Н. (2021). Спортивні ігри в дошкільлі: важливі... й можливі! : освітній напрям «Особистість дитини. Спортивні ігри». *Дошкільне виховання*, 9, 7–9.
- Лях, В. І. (2003). Поняття «координаційні здібності» і «спритність». *Теорія і практика фізичної культури*, 8, 44–46.
- Майорова, Л.Т. (2006). Закономірності розвитку координаційних здібностей у дітей 4–7 років. *Сучасні наукові дослідження та передовий досвід вирішення проблем фізичного і психічного здоров'я дошкільнят*. Київ, 37–40.
- Масляк, І.П., Веретельникова, Ю.А., & Халемендик, О.С. (2016). Рівень розвитку координаційних здібностей дітей старшого шкільного віку. *Актуальні проблеми фізичного виховання різних верств населення*, 109–117. <https://journals.uran.ua/hdafk-tmfv/article/view/71758>
- Немченко, О. (2013). Проект «Спортивні ігри як засіб підвищення зацікавленості дітей фізичною культурою». *Дитячий садок*, 4, 7–19.
- Огнев'юк, В. О. Беленька, Г. В. Богініч, О. Л., & Богданець-Білооскаленко, Н. І. (2020). *Дитина: Освітня програма для дітей від 2 до 7 років*. Київ: Київ. університетім. Б. Грінченка.
- Піроженко Т. О. (Ed.). (2021). *Базовий компонент дошкільної освіти (державний стандарт дошкільної освіти)*. URL: <https://mon.gov.ua/app/media/rizne/2021.pdf> (дата звернення 2.10.2023).
- Піроженко, Т. О. (Ed.). (2017). *Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку*. Київ : Українська академія дитинства.
- Про дошкільну освіту : Закон України від 11 лип. 2001 р. № 2628-III : [ред. від 16.07.2019]. Законодавство України. Верхов. Рада України. Київ, 2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14> (дата звернення: 27.01.23).

- Сотніченко, О. О. (2017). Розвиток координації дітей старшого дошкільного віку як педагогічна проблема. *Дошкільне виховання*, 1, 14–16.
- Цимбалюк, Ж. О., Несен, О. О., Мусієнко, А. В., & Юрченко І. М. (2022). *Баскетбол та його різновиди у фізичній культурі дітей: навчально-методичний посібник*. Харків : ХНПУ.

Стаття надійшла до редакції: 15.10.2023

Опубліковано: 01.11.2023

Abstract. *Khlus^oN.^oO. Development of older preschool children's coordination abilities by means of basketball. The purpose of the work is to substantiate theoretically and verify experimentally the effectiveness of the system of work on the development of coordination abilities of older preschool children by means of the basketball game. Material and methods. 24 children of older preschool age participated in the study (two groups). At the ascertainment stage, two groups of older preschool children were formed (control (CG) – 12 children and experimental group (EG) – 12 children). CG and EG worked according to the educational program «Confident Start», but in EG a system of work on the development of coordination abilities of older preschool children was implemented by means of playing basketball. During the research, the criteria, indicators and levels of development of older preschool children's coordination abilities were developed. Research methods: theoretical analysis of scientific and methodological literature, pedagogical experiment, control tests (investigation of the level of development of balance using the «Flamingo» method; the level of development of coordination using the «Shuttle Run» 3x10 m²; the level of development of dexterity using the «Throwing and Catching a Ball» method), methods of mathematical statistics. The results. At the ascertainment stage of the pedagogical experiment, the following indicators of the general level of development of older preschool children's coordination abilities were obtained: in CG, 26 % of children possessed a high level of development of coordination abilities, 32 % had an average level, and 42 % had a low level. In EG, 26 % of children also had a high level of development of coordination abilities, 31 % had an average level, and 43 % had a low level. Attention was drawn to the fact that the indicators of CG and EG were at the same level. At the formative stage of the pedagogical experiment, a system of work on the development of coordination abilities of older preschool children by means of the sports game basketball called «Basketball for pre-schoolers» was developed This work system was implemented in three stages: preparatory, main and final. Each stage included the development of activities with children, teachers and parents. At the control stage of the experiment, the following results were obtained: in CG, 38 % of children had a low level of coordination abilities, 34 % had an average level, and 28 % had a high level. In EG, 21 % of children had a low level of coordination abilities, 42 % had an average level, and 37 % had a high level. Thus, we observed a significant improvement of indicators in EG; indicators in CG remained almost at the same level as at the ascertainment stage. Conclusions. The implemented system of work on the development of older preschool children's coordination abilities by means of basketball has proven its effectiveness. The final results of the study have confirmed the proposed hypothesis and shown that the use of the basketball game in the process of physical education and health work in preschool education institutions is effective.*

Keywords: *basketball; children of older preschool age; coordination abilities; system of work.*

References

- Vil'chkovs'kyj, E.C., Kurok, O.I., & Hlus, N.O. (2023). *Diagnostychni metodyky ocinjvannja fizychnogo stanu ditej doskil'nogo viku ta profilaktychni vpravy shhodo jogo pokrashennja* [Diagnostic methods for assessing the physical condition of preschool children and preventive exercises to improve it]: navchal'nyj posibnyk. Vinnycja: TOV «Tvory». [in Ukrainian].

- Vil'chkovs'kyj, E.S., & Kurok O.I. (2019). *Teorija i metodyka fizychnogo vyhovannja ditej doshkil'nogo viku: pidruchnyk* [Theory and methods of physical education of preschool children]. Sumy: PF «Universytets'ka knyga». [in Ukrainian].
- Drachuk, A.I., Hlus, N.O., Moskalenko, I.M., & Kapel'ko L.G. (2022). *Metodychni rekomendacii do organizacii igor ta vprav sportyvnoho harakteru v zakladah doshkil'noi osvity* [Methodological recommendations for the organization of games and exercises of a sports nature in preschool education institutions]. Vinnycja: TOV «Tvory». [in Ukrainian].
- Kononko, O.L. (Ed.). (2019). *Programa rozvytku dytyny doshkil'nogo viku «Ja u Sviti»* [Preschool child development program "I am in the World"]. Kyi'v: TOV «MCFER-Ukrai'na». [in Ukrainian].
- Kurok, O.I., Hlus, N.O., & Titarenko, S.A. (2023). *Ruhlyvi ta sportyvni igry dlja ditej doshkil'nogo viku* [Movement and sports games for preschool children] (kurs lekcij): navchal'nyj posibnyk. Vinnycja : TOV «Tvory». [in Ukrainian].
- Levinec', N. (2021). Sportyvni igry v doshkilli: vazhlyvi... j mozhlyvi! : osvितnij naprjam «Osobystist' dytyny. Sportyvni igry» [Sports games in preschool: important... and possible! : educational direction "Child's Personality. Sports games"]. *Doshkil'ne vyhovannja* [Preschool education], no 9, 7–9. [in Ukrainian].
- Ljah, V. I. (2003). Ponjattja «koordinacijni zdibnosti» i «sprytnist'» [The concepts of "coordination abilities" and "agility"]. *Teorija i praktyka fizychnoi kul'tury* [Theory and practice of physical culture], no 8, 44–46. [in Ukrainian].
- Majorova, L.T. (2006). Zakonomirnosti rozvytku koordynacijnyh zdibnostej u ditej 4–7 rokiv [Patterns of development of coordination abilities in children aged 4-7 years.]. *Suchasni naukovi doslidzhennja ta peredovyj dosvid vyrishennja problem fizychnogo i psyhichnogo zdorov'ja doshkil'njat* [Modern scientific research and best practices in solving problems of physical and mental health of preschoolers]. Kyi'v, 37–40. [in Ukrainian].
- Masljak, I.P., Veretel'nykova, Ju.A., & Halemendyk, O.S. (2016). Riven' rozvytku koordynacijnyh zdibnostej ditej starshogo shkil'nogo viku [The level of development of coordination abilities of senior school children.]. *Aktual'ni problemy fizychnogo vyhovannja riznyh verstv naseleennja* [Actual problems of physical education of different segments of the population], 109–117. <https://journals.uran.ua/hdafk-tmfv/article/view/71758> [in Ukrainian].
- Nemchenko, O. (2013). Proekt «Sportyvni igry jak zasib pidvyshhennja zacikavlenosti ditej fizychnoju kul'turoju» [Project "Sports games as a means of increasing children's interest in physical education"]. *Dytjachyj sadok* [Kindergarten], no 4, 7–19. [in Ukrainian].
- Ognev'juk, V.O., Bjeljen'ka, G.V., Boginich, O.L., & Bogdanec'-Biloskalenko, N I. (2020). *Dytyna: Osvitnja programa dlja ditej vid 2 do 7 rokiv* [Child: Educational program for children from 2 to 7 years old]. Kyi'v: Kyi'v. universytet. B. Grinchenka. [in Ukrainian].
- Pirozhenko T.O. (Ed.). (2021). *Bazovyj komponent doshkil'noi osvity* [Basic component of preschool education] (derzhavnyj standart doshkil'noi osvity). URL: <https://mon.gov.ua/app/media/rizne/2021.pdf> (data zvernennja 2.10.2023). [in Ukrainian].
- Pirozhenko, T.O. (Ed.). (2017). *Osvitnja programa «Vpevnenyj start» dlja ditej starshogo doshkil'nogo viku* [Educational program "Sure Start" for children of senior preschool age]. Kyi'v : Ukrai'ns'ka akademija dytynstva. [in Ukrainian].
- Pro doshkil'nu osvitu* [About preschool education] : Zakon Ukrai'ny vid 11 lyp. 2001 r. № 2628-III : [red. vid 16.07.2019]. Zakonodavstvo Ukrai'ny. Verhov. Rada Ukrai'ny. Kyi'v, 2021. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2628-14> (data zvernennja: 27.01.23). [in Ukrainian].
- Sotnichenko, O.O. (2017). Rozvytok koordynacii ditej starshogo doshkil'nogo viku jak pedagogichna problema [Development of coordination of senior preschool children as a pedagogical problem.]. *Doshkil'ne vyhovannja* [Preschool education], no 1, 14–16. [in Ukrainian].

Cymbaljuk, Zh. O., Nesen, O. O., Musijenko, A. V., & Jurchenko I. M. (2022). Basketball ta jogo riznovydy u fizychnij kul'turi ditej: navchal'no-metodychnyj posibnyk [Basketball and its varieties in children's physical education]. Harkiv : HNPU. [in Ukrainian].

Відомості про авторів / Information about the Authors

Хлус Наталія Олександрівна: *завідувач кафедри теорії і методики фізичного виховання, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент; Глухівський національний педагогічний університет імені Олександра Довженко: вул. Києво-Московська, 24, м. Глухів, Сумська обл., 41400, Україна.*

Nataliia Khlus: Head of Chair of Theory and Methods of Physical Education, Candidate of sciences in Physical Education and Sports, Associate Professor; Oleksandr Dovzhenko Hlukhiv National Pedagogical University: st. Kiev-Moscow 24, Hlukhiv, 41400, Ukraine.

<https://orcid.org/0000-0001-9860-1047>

E-mail: hlusnatasha2020@ukr.net